

Tillæg til nyhedsbrev nr. 1 Januar 2007

HELLEBÆK KOHAVES VENNER

Hellebæk Avlsgård Hellebækvej 87 3150 Hellebæk www.kohavensvenner.dk

Da Hellebæk Kohave var militært øvelsesterræn.

v/ tidl. slotsforvalter på Kronborg, oberst John Zilmer

Garnisonen i Helsingør har naturligvis altid haft behov for et øvelsesterræn. I ældre tid krævedes der ikke et særligt stort terræn, og garnisonen kunne klare sig med de åbne arealer langs stranden nord for slottet, den såkaldte Grønnehave, der strakte sig ud til Marienlyst Slot. Det flade terræn var velegnet til at indøve datidens kampformationer og evoleringer. Det bynære område Grønnehave var interessant for Helsingør by, der langsomt åd sig ind på området, og øvelsespladsen blev reduceret til det lille frimærke, der nu ligger mellem slottet og Nordhavnen.

I nyere tid fik garnisonen og sekundløjtnants- og kornet-skolen et større øvelsesterræn på Helsingørs markjorder op mod Teglstup Hegn. Udviklingen af infanteriet først til motoriseret infanteri senere til panser-infanteri med pansrede, bæltedrevne mandskabs-vogne krævede mere plads. Den fik Forsvaret i 1953, hvor Forsvaret fik overdraget det, der nu udgør Hellebæk Kohave, som øvelses-terræn. Midt i området lå Hellebæk Avlsgård, der blev depot og garageringsområde for de pansrede køretøjer. Der blev også indrettet undervisningslokaler i anlægget. I den sydligste del af området blev der indrettet en afspæringsfri skydebane, som stadig benyttes af Hjemmeværnet og af Helsingørs Kongelige Privilligerede Skydeselskab til den årlige fugleskydning. En håndgranat kastebane med dækskærme blev indrettet i lavningen nord for Hellebæk Avlsgård. Det er nok mindre kendt i offentligheden, at der øst for Hellebæk Avlsgård blev indrettet en stor kommandobunker, hvorfra kongehus, regering, forsvaret og de væsentligste dele af centraladministrationen skulle lede landet i tilfælde af storkrig. Der var to anlæg af denne art, det netop nævnte regeringsanlæg øst, og et tilsvarende anlæg i Himmerland, regeringsanlæg vest.

Det nye øvelsesområde var blevet statsejendom efter besættelsen 1940 – 1945, fordi staten konfiskerede staten familien Schimmelmans ejendom og formue i Danmark på grund af familiens unationale holdning under besættelsen. En del af familiens ejendom var Hellebækgård med tilhørende jorder, herunder det areal, der nu kaldes Hellebæk Kohave. Hellebækgård og geværfabrikken blev købt af Schimmelman i 1769, og han forpagtede også godset for tyve år. Allerede 1776 fik han skøde på hele området fra kysten til Bøgeholm Sø.

Der findes ikke ret megen skriftlig dokumentation om Hellebæk Øvelsesplads, som Forsvaret kaldte øvelsespladsen. Det eneste jeg har kunnet finde på Det Kongelige Garnisonsbibliotek er en publikation udgivet i fællesskab af Forsvarsministeriet og Miljøministeriet i november 1974 benævnt: "FORSVARETS AREALER

På øvelse ved Hellebæk.

Billed fra forside af bogen "Fra kæft, trit og retning Til moderne ledelse. Forfattet af bl.a. John Zilmer

– en beretning fra forsvarsministeriet, naturfredningsudvalg. Nummer 20 blandt de 36 behandlede arealer hedder "Depotområde Hellebæk og Hellebæk Øvelsesplads". Området blev omtalt således:

" Det samlede areal, der omfatter ca. 100 ha sø, mose o. lign., udgør ca. 350 ha. Heraf ejer forsvaret ca. 100 ha og har brugsret til det resterende areal, der henhører under statsskovvæsenet.

Den del af øvelsespladsen, der ejes af statsskovvæsenet, er åben for offentligheden på alle søn- og helligdage (afmærket med skilte).

På arealet, som forsvaret ejer, er der ingen adgang (afmærket med skilte). Den del af øvelsesområdet, der ejes af forsvarsministeriet samt visse dele af de arealer forsvaret har brugsretten til, er omfattet af en fredningskendelse af 8. februar 1952. Fredningen tilsigter en beskyttelse og pleje af områdets natur. Fredningsbestemmelserne er dog ikke til hinder for, at området anvendes af forsvaret til uddannelsesmæssige formål, forudsat, at dette ikke medfører træfældning, beplantning, opførelse af bygninger, opstilling af skure og master samt grusgravning.

Øvelsesområdet geologiske opbygning er præget af endemoræner og åse, der fremtræder som en række parallelt-løbende bakkerygge med retningen sydøst-nordvest. Mellem bakkeryggene findes moser og søer. Moserne i området hører til nogle af Sjællands bedste botaniske moselokalteter. Skidendam er således Sjællands bedst udviklede højmoser, og Fandenshul har en veludviklet hængesæk af tørvemos.

Søerne i området er blandt Sjællands meget få næringsfattige søer og kendte lokaliteter for gulalgestudier.

Terrænets varierede karakter medfører, at der er mange småfugle, ligesom området antages at være fourageringssted for rovfugle fra Teglstrup hegn.

Arealet indgår som en del af det store Teglstrup hegn område, der med dets varierede landskabsindhold og dets beliggenhed som bagland for Kattegatstranden er et værdifuldt rekreativt område.

På baggrund af de naturvidenskabelige og rekreative interesser bør offentlighedens adgang sikres og udbygges i et samarbejde mellem forsvarsministeriet og miljøministeriet.

Det forslås, at det tillades fredningsmyndighederne at anlægge en sti i forbindelse med offentlighedens adgang langs Bøgeholm sø”.

På tidspunktet for udgivelsen af ovenstående publikation var forfatteren af denne artikel tjenestegørende som sagsbehandler i Forsvarskommandoens Beredskabs- og øvelsessektion og bidrog med flere udtalelser i sagen. Jeg kan huske, at vi ikke var alt for begejstrede for offentlighedens vidtgående adgang til området, ikke mindst på grund af regeringsanlæggets placering i udkanten af området.

Ikke mange år senere ændredes holdningen, således at offentligheden stort set fik adgang til alle Forsvarets arealer, når der ikke forgik øvelsesvirksomhed på arealerne. Det betød, at 36.000ha.. der svarede til ca.1 % af landets samlede areal blev åbnet for offentligheden. Undtaget for adgang var flyvestationer, kommandobunkere, kommunikationscentraler og lignende samt nedslagsområder, hvor der kunne ligge ueksploderet og derfor farlig ammunition.

Jeg behandlede også en meget kedelig sag i forbindelse med den afspærringsfri skydebane, der endnu ligger i sydkanten af området nord for Nygård og som stadig bruges af Hjemmeværnet og af Helsingørs Kongelige Priviligerede Skydeselskab, der afholder sin årlige fugleskydning på skydebanen. Sagen drejede sig om et vildfarent projektil, som havde ramt en termorude i et parcelhus i Ålsgårde heldigvis uden at gøre større skade end en itu-slået rude. Det var os en gåde, hvordan projektilet havde

Hellebæk Avlsgård - som den ser ud i dag.

Foto Henrik Schurmann

kunnet slippe ud, hvis banen var blevet brugt korrekt. Fredningen af området forhindrede heldigvis, at der blev bygget i området. Det var naturligvis en ulempe for Sergentskolen på Kronborg, at eleverne hver dag skulle transporteres på lastvogn til Hellebæk Avlsgård, hvor deres pansrede mandskabsvogne var parkeret til daglig. Det gav en del spildtid. Det havde været en fordel, hvis skolen havde ligget i øvelsesområdet. Det var formentlig en medvirkende årsag til, at sergentskolen blev flyttet til Sønderborg, hvor den stadig befinder sig trods forsøg på at afhænde Sønderborg Kaserne og flytte skolen til Odense..

Jeg har endnu et par personlige erindringer om Hellebæk Øvelsesplads. I 1956 var jeg som ung premierløjtnant tjenstgørende i Roskilde. Der havde vi en usselig lille øvelsesplads. For at få lidt bedre udfoldelsesmuligheder fik vi af og til lov til at bruge Hellebæk Øvelsesplads. Det var noget af en udflugt. Hovedparten af hæren var dengang fodfolket, og de var som navnet siger fodmarcherende. Det betød, at vi med pik og pak i juni måned marcherede fra Roskilde til Hellebæk, en tur på ca. 63km hver vej. Vi bivakerede undervejs i St. Dyrehave og nåede altså dagen efter frem til Hellebæk. Her ventede hærskarer af myg på at byde os hjerteligt velkomne. Vi bivakerede på øvelsespladsen i en uge og havde et godt terræn til gruppe og delingsuddannelse. Det småbakkede terræn var velegnet til at indøve en kampmetode, der kaldes ild og bevægelse. Det var også en god håndgranatkastebane, som vi benyttede flittigt. Efter en uges god uddannelse marcherede vi hjem igen og overnattede undervejs på Farum øvelsesplads. Det kan måske undre nogen, at man kunne gå så langt på to dage med pik og pak, men det var dengang et krav, at et fodfolkskompagni på en dag skulle kunne tilbagelægge 30 km på seks timer. Man gik 50min, holdt en pause på 10min og fortsatte til målet de 30km.var nået. Det har jeg gjort mange gange i min tidlige tjeneste som yngre officer. Den længste marchtur på én dag, jeg har været ude for var fra Høvelte kaserne nord om Esrum Sø og hjem igen, det var ca. 60 km og tog 14 timer. Vi var godt trætte, da vi langt ud på aftenen nåede kasernen i Høvelte.

De seneste år Forsvaret benyttede øvelsespladsen var det navnlig Den kongelige Livgarde, der brugte området. I 1985 var jeg brigadechef, og en af mine bataljoner var fra Den kongelige Livgarde. Bataljonen, holdt flere gange øvelse på Hellebæk Øvelsesplads, hvor jeg havde lejlighed til at besøge den og kontrollere udannelsen, som foregik på udmærket måde i det velegnede øvelsester-ræn.

Jeg har boet i Helsingør siden 1992, og lige fra vi flyttede hertil og til i dag har jeg sammen med min kone ofte gået gode ture i Hellebæk Kohave og nydt den smukke natur. Forår og efterår har vi med glæde iagttaget fugletrækket og har ofte haft lejlighed til at se mange rovfugle især musvåger og en sjælden gang en fiskeørn. Vi har også set og hørt flokke af traner.